161.

D. D.

DISSERTATIO ACADEMICA

SISTENS

ITER IN CHINAM,

Conf. Exper. Fac. Med. Upf.

Moderante

Viro Generosissimo

D:NO. CAR. V. LINNÉ,

Archiatro Regio & Equiti Aur. de Stella Polari
Acad. Reg. Parif. Soc.

Publico Examini Submissa

Ab

ANDREA SPARRMAN

Uplando.

In Auditorio Carol. Maj. d. XXX. Nov.
Anni MDCCLXVIII.

H. A. M. S.

UPSALIÆ,
Apud JOH. EDMAN, Reg. Acad. Typogr.

à
MONSIEUR
LE CAPITAIN
DE VAISSEAU ROYALE

CHARLES GUST. EKEBERG.

Le plaisir que vous aves pris d' enrichir l' histoire naturelle & d'autres sciences de decouvertes belles & curieuses, donne moi de l' espoire, qve vous scaures bon gré a liberté que je prens de vous offrir cette petite ouvrage, qui represente aux yeux du public les choses curieuses, que j' ài vuës pendant mon voiage a China, que je fis sous vos auspices. Je ne puis m'empecher, Monsieur, de temoigner a tout le monde les vives sentiments de reconnoissence, dont mon cœur est touché en souvenir des grandes marqves de faveur, dont vous m'aves comblé pendant tout le temps qve j'eus le bonheur de vous svivre par cette vaste espace de notre Globe. J' aurois beaucoup de tort, si je serois assez temeraire de pretendre faire une digne eloge de vos grandes merites: aussi ce seroit une chose fort superfluë: l' estime que vous vous etes acquise de tout le monde scavant, & le credit que notre nation a chez les peuples d' Orient par votre belle & sage conduite, en sont de temoins incontestables. Puissiés vous Mons: profiter long temps de cette grande avantage, être le lustre & l' appui de votre patrie, le soulagement de votre famille, les delices de vos amis, enfin puisse la fortune repondre a votre merite, et alors vous n' aures jamais suiet de vous en plaindre. Je svis avec profond respect

MONSIEUR

Votre trés humble & trés obeissant serviteur
ANDRÉ SPARRMAN.

Viris Admodum Reverendis & Præclarissimis

D:NO MAG. ERICO TEGMAN.

GEVALIÆ & adjacentis Ecclesiæ Valboënsis PASTORI & PRÆPOSITO Meritissimo & Inspectori Gymnasii vigilantissimo,

Promotori Indulgentissimo.

D:NO MAG. LAURENT. HONTHER.

PASTORI ECCLES. Spongæ & Jerfällæ Meritissimo nec non PRÆPOS. Contractus Sollentunæ adcuratiss.

Promotori Propensissimo.

Plurimum Reverendo & Clarissimo

D:NO MAG. MART. AND. FORSSVALL.

Animarum quæ in Tenstad Deo colliguntur PASTORI Dignissimo

Fautori & Consangvineo Dilectissimo.

Plurima & eximia dum mentem subeunt, quibus me ornastis, favoris Specimina, me vobis debere video, quorum vel tantillam partem nulla sit spes referendi. Opportune obortam occasionem, summam qua flagrant penetralia, testandi pietatem, lætus arripui. Velit summum Numen Vos in Annos bene multos servare omnigena felicitate ornatissimos, quod calidissimis ab Eo efflagitare suspiriis, sanctum mihi semper erit officium. Ad cineres usque permansurus

NOMINUM VESTRUM

cultor humillimus
ANDREAS SPARRMAN.

D. D.

A primo usque tempore, quo tenera mens incepit ad res in ſtupendo naturæ opificio obvias attendere, incredibili flagravit ſtudio, pulcherrimos, quos in Vegetabilium atque Animalium regno depoſuit natura, ſcrutari Theſauros. Quæ ſane ſcientia vix dubito quin aliis plerisque præripiat palmam, ſeu eximius quem in tota humani generis œconomia præſtat, ſpectetur uſus, ſeu ſumma, qua ſuos cultores, in primis quibus in adyta ejus licet penetrare, perfundit voluptas. Felix mihi eſt oborta occaſio voti fieri compotem, dum Nobiliſſimus Vir CAROL. GUST. EKEBERG, in Claſſe Reg. Navarcha, iter ad Chinam facturus, me ſibi comitem ſingulari favore voluit adjungere. Lætus ſane hanc accepi anſam, ſummi Numinis potentiæ ac ſapientiæ legendi veſtigia, per viam quæ dimidiam, & quod ſuper eſt, orbis terraquei ambit partem, alieni ſoli intuendi producta & peregrinas luſtrandi gentes: quæ coram

viden-

videndi nulla unquam fuiſſet ſpes, imprimis conſortio utens viri, qui absque dubio omnium Nautarum maxime eſt ſciendi cupidus, quique ipſemet propria manu plurima rariora Animalia Piſcesque delineavit *). Multum quoque ad hoc contulit favor Patrum Academicorum, qui me Univerſalem hanc orbis Academiam viſurum, perbenigne ſublevarunt. Ante anni ſpatium ſospes relictas ſalutans muſas, & Specimen Academicum in lucem editurus, ut plerumque fieri ſolet, navita deventis narrans, ſvaviſſimum mihi eſt præteritos repetere labores & quæ in itinere vidi notatu digna, breviter commemorare. Oleum operamque me non exiſtimo perdidiſſe, ſi vel unicam Plantam aut Inſectum detexero antea ignotum. Scientiæ enim cumuli formicarum inſtar accreſcunt, qualibet formica paleam afferente. Itineris in Chinam exponere diffuſam narrationem haud opere pretium duxi, cum in his mihi otium fecerunt perplurimi, quos & opportunior occaſio & felicior Minerva huic ſpartæ reddidere aptiores. Sed paucis ſaltem narrabo, quæ in quolibet loco inveni naturæ producta, &, ſi nova quædam fuere, compendioſa deſcriptione adumbrabo, ut Doctores inde eliciant, quæ ad artis perfectionem conferre intellexerint.

 Die

*) Primus erat qui recte detexit TERMES fatale (S. N. p. 1015.) SCOLOPENDRAM *phosphoream* (ib. p. 1064.) omnium quoque primus fruticem THEÆ vivum in Europam transtulit (S. N. n:o 2. p. 365.)

Die Dec XXVIII. Anni MDCCLXV. GOTHOBURGUM reliquimus Laris in multum mare comitantibus. *Insulas* FERREAS pluresque regiones prætervecti portui GADES

Febr. XV. Anni MDCCLXVI. appulimus, ubi ad oppid. PORT. ST. MARIÆ hortos Hesperidum, Citris & Aurantiis cultis virentes vidi.

Mart. XX. solvimus e Gade & vela ventis dedimus.

Mars XXV. Salvagos atque altissimum montem *Pico* TENERIFFA conspeximus.

April. XV. ÆQUINOCTIALEM transivimus.

Maji III. PELICANI *Aquili* quidam quasi sub nubibus hærebant.

Maji VI. PHÆTON *æthereus*, Avis tropica alba loris tamquam duobus cursu per æthera sublimis ferebatur.

Maji. XVII. PROCELLARIÆ *capenses* (Columba *capensis*) in conspectum veniebant, ab his ad Javam fere deducti.

Maji XXXI. brevia CAPENSIA bolide explorabamus, ibique plures PROCELLARIAS *pelagicas* vivas cepimus, nec non SQUALOS, quibus se affixere ECHINEIDES, circum quos GASTEROSTEI *Ductores* natabant: Aves Jean von gents, quæ inter indicia præcipua brevium capensium numerantur, heic etiam, præter cæteras aves minus notatu dignas, observavimus.

Junii

Junii. XVI. FUCUS *natans* fluctibus agebatur.

Julii X. PHÆTHON *æthereus* iterum volantare visus est.

Julii XIV. Insula JAVÆ se nobis præbuit, per tres menses terræ conspectu privatis.

Julii XVI. Anchoram ad Insulam Neuv BAIJ demisimus, ubi naturalia varia a me collecta sunt, utpote:

Amomum *Curcuma rotunda*
Solanum *indicum.*
Panicum *divaricatum*
glaucum
Sophora *tomentosa*
Rosa - - -
Dolichos *trilobus*
Elephanthopus *scaber*
Musa *paradisiaca*
Acrostichum *furcatum*
Gobius *pectinirostris* *

Sphex *tropica* **
Papilio *Ascanius* ***.
Phalæna *Trax*
- - - *Petulca* ****
- - - *Militaris*
- - - *Fullonica*, hæc ad genus Sphingis referri debet & inseri ante *Alecto*; superiores enim alæ sunt angustæ & postice falcatæ.
Isis

* GOBIUS *pectinirostris:* Pinna *Dorsi* prior radiis V, extra membranam setaceis; posterior XXVI. *Caudæ* XVI. *Ani* XXV. *Ventrales* radiis XII multifidis. *Pectorales* XVIII. Dentes maxillæ inferioris horizontaliter patentes, exceptis primoribus duobus longioribus erectis; Dentes maxillæ superioris plurimi, recti, sed VI primores longiores: intermediis magis distantibus. Piscis hic, qui nullis instructus est squamis, in littore brevibus celeriter se exilit saltibus.

** SPHEX *tropica.* Oculi non albi, sed nigri; *Abdominis* segmentum secundum basi nigrum. *Alæ* complicatæ Vespæ. *Maxillæ* validæ, tridentatæ.

*** PAPILIO *Ascanius* (Eques) caudatus ater, a-

Isis *Hippuris*
Nautilus *Pompilius*
Trochus *niloticus*
Chama *Hippopus*
Ostrea *nodosa*
pallium
Patella *Nubecula*
Nerita *Histrio*
Voluta *turbinellus*, sed nostra caret columella plicata.
Ostrea *fornicata*
valvata &c.
Madrepora *Fungites*
- - - *Cancellata* refert Madreporam muricatam, sed rami cancellatim anostomosantes & decumbentes.
Turbo *striatulus*
Arca *antiquata*
Venus *mercenaria*
Strombus *millepida*
Murex *turbinellus*
- - - *tribulus*
- - - *ramosus*
- - - *Erinaceus*
Conus *striatus*
Bulla *Ovum*.

Jul.

---

lis superioribus albido lineatis; inferioribus subtus maculis VIII coccineis.

Magnitudo mediocris. *Caput* sangvineum. *Thorax* lateribus subtus sanguineis. *Abdomen* atrum, subtus sangvineum & nigro variegatum. *Alæ primores* atræ, concolores, secundum venas albido lineatæ & quidem subtus magis, quam supra. *Alæ posticæ* atræ, repandæ, obtusæ, subcaudatæ, maculis marginalibus subrotundis VIII læte coccineis. *Pedes* nigri.

****PHALÆNA *Petulca* spirilingvis lævis, alis fuscis: *superioribus* fascia, inferioribus disco albis.

Statura Phal. *Jacobeæ*. *Caput* flavum: fronte, vertice, & oculis nigris. *Thorax* operculis duobus, lanceolatis, margine flavis. *Alæ superiores* concolores, fuscæ: Fascia in medio alba, postice repanda; ad basin alæ striæ aliquot albæ limbo fusco. Alæ *inferiores* fu-

Jul. XXII. dum insulam, quæ PRINTS EYLAND appellatur, præterivimus, Javani ad nos adduxerunt Simias, Psittacos, Gallinas & Viverram *ichnevmonem*.

Jul. XXX. Fumus ex fodinis stanneis ad MONAPIM conspiciebatur.

Augusti X. insulam PULOCANDOR prætervecti.

Aug. XXIV. ad MACAO devenimus, ubi introitus est ad urbem Canton.

Aug. XXVI. Anchoram in CHINA haud procul ab urbe *Canton* jecimus. Sequentia heic mihi obvia fuere naturalia.

ORYZA *sativa*, & ARUNDO *saccharifera* mixtæ, fluxui & refluxui aquarum expositæ, degebant. Plantæ autem sequentes in aridis locis collectæ.

Thea *Bohea*
Ixora *coccinea*
Rhamnus *lineatus*,
Becchæa *frutescens*
Triumfetta *Barthramia*,
Urena *procumbens*
Hedyotys *fruticosa*
Barleria *cristata*,
Sinapis *Brassicata*,
Polygonum *chinense*,
Torenia *asiatica*,
Aralia *chinensis*, sed tota glabra,
Verbesina *calendulacea*,
Hedysarum *biarticulatum*

Fructus etiam sequentes

Bromelia *Ananas*
Curcurbita *Citrullus*
Tamarindus *indica*
Citrus *decumanus*
- - - *Aurantium*

B LEMUR

---

scæ disco amplo, albo, ad marginem interiorem excurrente.

LEMUR *Mongos*. *Corpus* totum griseum. *Facies* nigra: Mare gula ferruginea; Femina gula & ano albis.

TRICHIURUS *Lepturus*, CYPRINUS *auratus*, CLUPEA *chinensis*, PHASIANUS *Gallus* tam - - *lanatus* quam - - *pusillus*.

Papilio *Hecabe*
- - *Paris*
- - *Leucothoë*
- - *Pammon*
- - *Demoleus*
- - *Argyrius* *
- - *Pyrene*
- - *Almana*
- - *Orithya*
- - *Lemonias*
- - *Midamus*

Phalæna *Atlas*
nigrella **
Altica ***

Blatta *orientalis*
Fulgora *Candelaria*
Spinx *Porcellus* captus est Pha-

---

* PAPILIO *Argyrius* (nymphalis) alis dentatis fulvis, nigro maculatis, subtus ocellis quinque lituris que argenteis. *Facies* Pap. Niphæ. *Alæ Primores* concolores, luteæ: punctis nigris plurimis, præter lineolas transversas nigras ad marginem exteriorem. *Alæ posticæ* suprà primoribus fere similes; subtus vero magis pallidæ, variegatæ maculis griseis præter ocellos V, cum lituris variis argenteis.

** PHALÆNA *Nigrella* (Tinea) alis atris, strigis albis: anteriori simplici; posteriori circumflexa (locanda post. 335.)

Corpus magnitudine Phal. Evonymellæ, atrum. *Antennæ* setaceæ, nigræ. *Abdomen* cingulis linearibus, augustissimis, VII, albis. *Alæ* concolores: *superiores* deflexæ, atræ: strigis duabus, angustissimis, albis, ante-

Phalæna *bicincta*****.
macrops ******.

in ipsa navi dum in China commorabar; u-

 trum

riore versus basin transversa, quæ vix tangit marginem inferiorem. Posteriore paulo latiore, a margine interiore ad inferiorem circumflexa, cum puncto albido ad flexuram anteriorem. *Alæ inferiores* nigræ: striga alba in medio. *Collare* & *Frons* alba. *Pedes* spinosissimi, subtus albidi.

*** PHALÆNA *Altica* (Noctua) spirilingvis lævis flava, alis superioribus maculis duabus cœruleis margine cæruleo connexis.

Corpus magnitudine & statura Phal. Jacobeæ, flavum. *Oculi* nigri. *Antennæ* setaceæ, fuscæ. *Tibiæ* & *Plantæ* nigro-cærulescentes. *Alæ superiores* margine longitudinali cœruleo; macula magna cærulea in medio alæ, margini cæruleo annexa; macula altera cærulea, versus apicem, lunata, margine interiori itidem annexa; Hinc area prima alæ flava; altera area flava, pone medium; tertia macula flava in apice. *Thorax* humeris cæruleus.

**** PHALÆNA *bicincta*) (Noctua) spirilingvis sublævis, alis griseis nebulosis: inferioribus supra fasciis duabus albis;

Magnitudo Phalænæ *Pactæ*. *Corpus* griseo-æneum, *Alæ* deflexæ: *superiores* supra antice & postice griseæ, plaga intermedia cinerea, quæ antice & postice distincta linea nigra undulata; *subtus* cinereæ, fascia transversa, alba. Alæ *inferiores* supra fuscæ: fascia in medio alba & margine postico albo; subtus cinereæ: angulo ani nigro, sed terminato macula alba.

*****PHALÆNA *macrops* (Attacus) seticornis spirilingvis, alis fuscis atro undulatis: *superioribus* supra ocello ferrugineo; *subtus* albo maculatis.

trum vero Chinensis fuit aut ex Europa cum nave allata, non facile dixero.

* * * * * * * * *

Anno MDCCLXVII Jan. XXI. CHINAM reliquimus. Sterna *stolida* ad Javam usque nos est comitata.

Febr. IX ad Insulam NORD EYLAND anchora tenebamur, ubi sequentia occurrebant.

Lobelia *Plumieri*.
Clerodendr. *fortunatum*
Convolvulus *Pes capra*, in littore.
Papilio *Java* *
- - - *Canidia* **
Cimex *Stockerus*
Paspalum *dissectum*.
Apluda *mutica*.
Urena *lobata*.
Vitex *trifoliata*,
Oniscus *Asilus* ***
Scarabæus *orichalcus* ****
Sphinx

Corpus secundæ magnitudinis, fuscum. *Antennæ* setaceæ. *Palpi* erecti, compressi, apice filiformes. *Alæ* omnes dentatæ, supra fuscæ, atro undulatæ: *superiores* ocello, in medio, magno, ferrugineo, iride nigro pupillaque lunari atro-cærulea *Subtus* fuscæ maculis aliquot albis in medio. *Inferiores* magis fuscæ, maculis nigris sagittatis; subtus punctis subsagittatis albis adspersæ. Similis Phalænæ *crepusculari. Clerk. tab. 53 fig. III. IV.* sed magis fusca.

* PAPILIO *Java* (Dan. cand.) alis albis postice nigris, subtus basi fulvo maculatis postice albido punctatis.

Corpus statura Pap. Brassicæ: *Alæ* omnes *supra* dimidio antico albæ, postico nigræ: Primores versus apicem lituris tribus albis. *Subtus* nigræ: *Primores* basi fulvæ, apice lituris tribus albis. *Posticæ* subtus basi maculis VI vel VII fulvis, convergentibus, margine po-

Sphinx *Polymita* * Trochus *perſpectivus*
Cancer *minutus* Gorgonia *Abies*
Buccinum *rufum* - - *anceps*
Trochus *Perdix* - - *ventalina*
Tubipora *muſica*

ſtico punctis VI. majuſculis albo-fulvis ſeu omnibus alis interruptæ albis.

** PAPILIO *Canidia* (danaus cand) alis integerrimis rotundatis albis: primoribus maculis duabus nigris; poſticis ſubtus baſi flavis.

Statura & magnitudo Papilionis Rapæ. ALÆ *primores* concolores, albæ maculis duabus nigris, ſed ſupra apice nigræ. *Alæ poſticæ* ſupra albæ maculis marginalibus VI, nigris, quarum anterior reliquis multo major; ſubtus pallide cineraſcentes, margine antico flaviſſimo.

*** ONISCUS *Aſilus* hujus ſegmenta habent utrinque ad latus duas ſpinas; alteram juxta baſin exiſam, alteram juxta apicem lateris protruſam.

**** SCARABÆUS *orichalcus* ſcutellatus muticus æneus glaber, ſubtus ferrugineo varius.

Corpus magnitudine & ſtatura Sc. Eremitæ, ſed ſterno parum porrecto, *Caput* quadratum marginibus lateralibus elevatis, ſed angulis anticis mucronatis. *Thorax* lævis, poſtice trilobus: lobo medio productiore, ſupraque impreſſo, (ſcutellati reliqui non ſunt Thorace poſtice productiore). *Scutellum* minutum. *Elytra* lævia. *Subtus* niger abdominis lateribus ferrugineis. *Femora* ferruginea, apice nigra, *Color* totius ſupra viridi-æneus nitens.

* SPHINX *Polymita* (Aſcita) abdomine luteo faſciis ſex. nigris, alis ſuperioribus maculis feneſtratis quinque, inferioribus duabus

Magnitudo Tipulæ majoris. *Corpus* luteum, macu-

Febr. XV. Navem ſolvimus, & à Nord Eyland diſceſſimus,

April. XXII. CAPUT BONÆ SPEI in conſpectum venit, videbam heic quidem natantem ULVAM *bucciniformem* (Trompetgrås), eandem autem cupidus licet colligere, ſiquidem adhuc non rite fuit determinata, vetuit navis curſus.

April. XXIV conſpectui ſeſe offerebat Columna aquatica magnitudinis inſolitæ & multo major alia, quam in agro Oryzæ chinenſi prius obſervavi, quæque exploſo tormento evanuit.

Maij. XI. Anchora jactata eſt ad inſulam St. HELENÆ, ubi PORTULACÆ *oleraceæ* ingens copia ſponte creſcebat.

Maj, XVII. capti ſunt SCOMBER *Pelamis* (Bonet), SCOMBER *Thynnus* (Albacora), CORYPHÆNA *Hippurus* (Dolphin); Hi omnes agitabant Exocœtos *volitantes*, ut in navem decidui fuerint capti. DELPHINI *Delphides*, SEPIÆ *Loligines* & LABRI *ariſtaſti.* * Maj.

---

lis & faſciis nigris. *Alæ ſuperiores* nigræ, maculis hyalinis: primo una, deinde binæ & demum binæ; *Alæ inferiores* minutæ, nigræ macula feneſtrata gemina.

* LABRUS *ariſtatus* (Dubii generis piſcis)

Pinna Ani radiis XXV: primo breviſſimo. *Pinna Dorſi* XXXII. *Pectorales* XII. *Ventrales* VI, *Color* argenteus. *Corpus* ovatum, valde compreſſum, transverſim ſtriatum: *ſquamis* breviſſimis, ſed latiſſimis, latere utroque ariſtatis. *Opercula* lævia. *Facies* Oſtracionis, ſed dentes ſimplices & ſparſi: primoribus inferioribus duobus longioribus.

Maj. XXV ad insulam ADSCENTIONIS pervenimus, ubi in littore numero 79 TESTUDINES *Midas* cepimus, & PORTULACAM *oleraceam* collegimus. Heic PELICANUS *occidentalis* conspiciebatur. BALISTES *Vetula* hamo capta fuit; hæc coloribus formosa, sed esui insvavis.

Maj. XXVI hinc postquam nave in altum mare devecti, maximam FUCI *natantis* (Sargazo) copiam undis agi vidimus. In hoc SCYLLÆAM *pelagicam* & CANCRUM *Neptuni* ** cœpi. HOLOTHURIA *Physalis* quoque capta, cujus Cirri urtica vehementius urunt.

Jul. IV. MEDUSA *Velella* nobiscum vela dabat ventis.

Jul. XIX. TESTUDINEM *Midam* in aqua dormire vidi.

Julii. XXI. Anchora ad FAYAL, una Insularum Azoricarum jacta, inde Patriam petimus tandemque Augusti XVI attigimus, ubi paucellas has observationes in lucem edere lubet; quominus au-

---

** CANCER *Neptuni* (macrourus) thorace antice posticeque trispinoso. (post Homarum 74. locandus)

Corpus magnitudine Tipulæ. *Testa* figura fructus Bursæ pastoris, oblonga; antice carinata & angustata spinis tribus porrectis, quarum media longior, supra caput extensa; Postice testa emarginata margine deflexo armato spinis tribus, quarum laterales rectæ, media vero brevior erectior. *Corpus* pone testam lineare, longitudine ipsius testæ, terminatum *Cauda* latiore, obovata, serrata mucronibus VI. parvis. *Oculi* pedunculati.

autem plures tibi B. L. novas queam offerre ſpecies, varia me impediunt. Haud enim facile fuit ſub ardente ſole longos conficere curſus; nec Chinæ campos excurrendi libertas advenis conceditur; nec in JAVA ferociſſima Animalia ut Crocodyli, Tigrides &c. ac Frutices ſpinis aculeisque armatæ, quibus littora ſunt confertim obſita, ſecurum commodumque curſum permittunt.